



Сутність педагогічної майстерності вчителя початкових класів

Лекція №1



ПЛАН

- 1. Педагогічна майстерність і творчість вчителя**
- 2. Елементи педагогічної майстерності**
- 3. Педагогічна ситуація і педагогічна задача у роботі вчителя**



Педагогічна майстерність і творчість вчителя



З історії розвитку теорії про педагогічну майстерність

Першим ввів поняття "майстерність вихователя" і "педагогічна техніка" А. Макаренко



“педагогічна техніка”



"майстерність вихователя"

Цитата від педагога

«Майстерність вихователя не є якимось особливим мистецтвом... але це спеціальність, якій треба вчити, як треба вчити лікаря його майстерності, як треба вчити музиканта»

"Сто порад вчителю"



"Як виховати справжню людину"



"Павлиська середня школа"



"Розмова з молодим директором школи"

Провідна ідея

Велика увага приділяється творчості вчителя в становленні справжньої людини, громадянина, патріота Батьківщини.

Цитата від педагога

"Ми маємо справу з найскладнішим, неоцінним, найдорожчим, що в житті, - з людиною. Від нас, від нашого вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить її громадянське й інтелектуальне обличчя, її місце і роль у житті, її щастя"

Основні ідеї педагогів-новаторів:

- співробітництво з усіма учасниками навчально-виховного процесу
- навчання без примусу, з оптимізмом, без конфліктів
- використання опори в навчанні
- система випередження у навчанні
- гуманістична система оцінювання
- демократизація виховання особистості
- самоаналіз, саморозвиток, самовдосконалення особистості тощо

Педагогічна майстерність це – комплекс ділових якостей і професійної компетентності педагога

Педагогічна майстерність за Нікітіною – це система, основним компонентом якої є висока загальна культура, гуманістична спрямованість професійних знань і вмінь, творчі педагогічні здібності, технологічна компетентність

<i>Особистісний компонент</i>	<i>Інформаційно-теоретичний компонент</i>	<i>Діяльнісний компонент</i>
<ul style="list-style-type: none">- Професійна спрямованість;- Педагогічна спрямованість;- Загальні здібності;- Педагогічні здібності.	<ul style="list-style-type: none">- Загальнокультурні знання;- Психолого-педагогічна компетентність;- Спеціальні знання.	<ul style="list-style-type: none">- Педагогічна технологія;- Педагогічна техніка.

Зязюн І.А зазначав, що **педагогічна майстерність** — комплекс властивостей особистості вчителя, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі

Властивості педагогічної майстерності:

- гуманістична спрямованість діяльності вчителя
- професійні знання, вміння та навички
- педагогічні здібності
- педагогічна техніка

Творчість - це процес створення чогось нового на основі перетворення пізнаного: нового результату або оригінальних шляхів і мета дій його одержання

Педагогічна творчість - процес створення і перетворення особистості вихованця

Рівні педагогічної творчості: рівень професійного становлення, рівень стихійного самовдосконалення, рівень планової раціоналізації, рівень оптимізації процесів та результатів праці.

Особливості педагогічної творчості: обмеженість часу; необхідність завжди давати позитивні результати; публічність обставин творчості; співтворчість усіх учасників процесу тощо.

Критерії майстерності педагога: *доцільність* (за спрямованістю), *продуктивність* (за результатами), *діалогічність* (характер взаємовідносин з усіма учасниками виховного процесу), *оптимальність* (у виборі засобів), *творчість* (за змістом діяльності).

Рівні майстерності: елементарний, базовий, досконалий, творчий.



Елементи педагогічної майстерності



Складові педагогічної діяльності:



Мета та МОТИВ



Сукупність
педагогічних дій



Педагогічні вміння й
навички

Мета діяльності педагога

Формування творчої особистості учня в процесі навчання та виховання

З психологічного погляду мета — це прогнозований людиною результат її діяльності з певним об'єктом



Спираючись на психологічні уявлення про природу мети у структурі діяльності, педагогічну мету слід розглядати як зміни, які прогнозує педагог у розвитку особистості учня в процесі навчання та виховання

Мотив педагогічної діяльності — це внутрішній рушій, що спонукає педагога до професійної діяльності. Мотивами можуть бути ідеали, професійні інтереси, переконання, соціальні установки та професійні цінності педагога

Внутрішня мотивація – Зовнішня мотивація

Внутрішня мотивація пов'язана із змістом педагогічної діяльності і ґрунтується на потребі у спілкуванні з учнем

Зовнішня мотивація зумовлена чинниками, які не мають безпосереднього зв'язку з професійною діяльністю, наприклад, мотиви соціального престижу, потреба у владі тощо

Пов'язана із змістом педагогічної діяльності і ґрунтується на потребі у спілкуванні з учнем

Зумовлена чинниками, які не мають безпосереднього зв'язку з професійною діяльністю, наприклад, мотиви соціального престижу, потреба у владі тощо

Мотив педагогічної діяльності — це внутрішній рушій, що спонукає педагога до професійної діяльності. Мотивами можуть бути ідеали, професійні інтереси, переконання, соціальні установки та професійні цінності педагога

Педагогічні дії

Є складовою операційної сфери педагогічної діяльності
Вони охоплюють різновиди як психомоторних, так і розумових дій

Психомоторні дії

Виявляються у виразних рухах і загальній моториці тіла педагога. Сформованість цих дій впливає на рівень оволодіння вчителем педагогічною технікою

Розумові дії

Пов'язані з розв'язанням завдань, що потребують професійної уваги, уваги, мислення, спостережливості педагога. Рівень виконання педагогічної діяльності пов'язаний із наявністю педагогічних умінь

Педагогічні уміння за Марковою

Перша група

Вміння бачити в педагогічній ситуації проблему і формулювати її у вигляді педагогічної задачі

Третя група

Уміння професійної самоосвіти та саморозвитку

П'ята група

охоплює прийоми, які забезпечують високий рівень спілкування вміння зрозуміти позицію іншого у спілкуванні, виявити інтерес до його особистості, уміння «читати» його внутрішній стан, володіти засобами невербальної комунікації; домінування демократичного стилю керівництва



Четверта група

Уміння оптимальної педагогічної комунікації, володіння прийомами реалізації внутрішніх резервів партнера у спілкуванні

Друга група

вміння працювати зі змістом навчального матеріалу, визначати міжпредметні зв'язки, вміння виявляти реальні навчальні можливості школярів, передбачати можливі перешкоди у їхньому розвитку, вміння виходити з мотивації самих учнів у плануванні та організації навчально-виховного процесу

Шоста група

уміння підтримувати стійку професійну позицію педагога, який усвідомлює значущість своєї професії; вміння реалізовувати та розвивати власні педагогічні здібності; вміння керувати власними емоційними станами

Педагогічні уміння за Марковою

Сьома група

складається зі здатності усвідомлювати перспективу професійного розвитку, визначати особливості свого індивідуального стилю, максимально використовувати свій творчий потенціал.



Восьма група

вміння оцінювати продуктивність педагогічної діяльності; уміння виявляти окремі показники вихованості та ефективності навчання, стимулювати готовність школярів до самоосвіти.

Десята група

інтегральні вміння вчителя оцінити власну професійну позицію, визначити свої сильні та слабкі сторони

Дев'ята група

оцінка вчителем рівня вихованості учнів; уміння створити умови для стимуляції достатньо розвинутих рис особистості учнів

Гностичний
компонент

Сфера знань педагога

Проектувальний
компонент

Перспективні цілі навчання і виховання

Конструктивний
компонент

Конструювання власної та учнівської
діяльності

Комунікативний
компонент

Специфіка взаємодії вчителя і учня

Організаційний
компонент

Уміння організувати власну і учнівську
діяльність

Професійно-педагогічна діяльність — це діяльність учителя, змістом якої є керівництво діяльністю учнів у навчально-виховному процесі.

Головна мета педагогічної діяльності — розвиток особистості дитини

Гуманістична спрямованість

спрямованість на іншу людину (дитина - центр уваги педагога), утвердження найвищих духовних цінностей, моральних норм поведінки та взаємовідносин

Ціннісні орієнтації педагога

на себе -
самоутвердження

на вихованця (дитина —
найбільша цінність,
допомогти їй бути
щасливою)

на засоби впливу
(програма, способи
впливу, заходи)

на мету педагогічної
діяльності (гуманізм -
сприяння всебічному
розвитку кожної дитини)

"Головне в житті - не самі знання, а та гармонія, яка виявляється, коли знання добре вміщені в душі, та філософія, яка визначає людину, її світогляд"
А.С.Макаренко.



Професійна компетентність:



передбачає
наявність
професійних знань



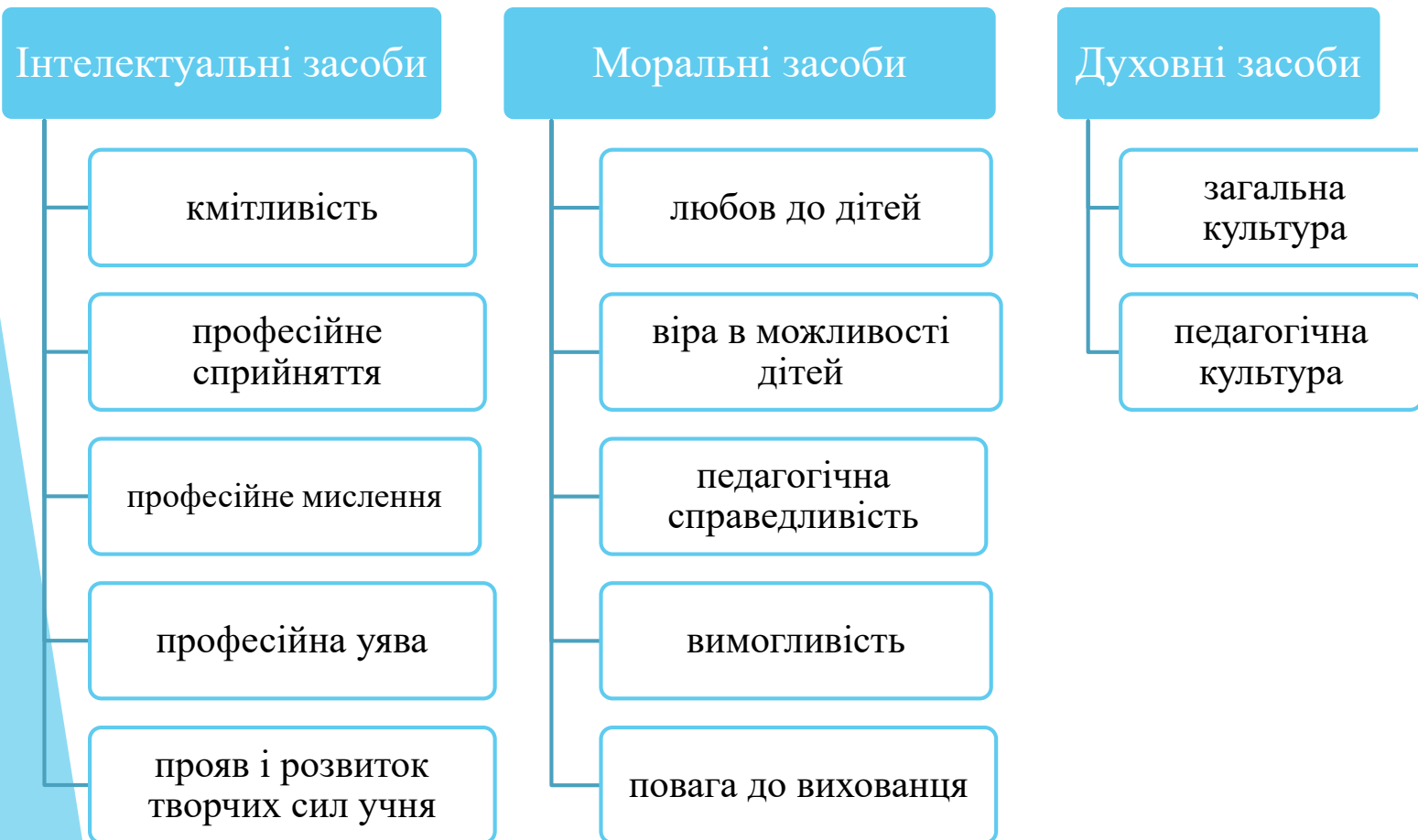
змістом
професійних знань є
знання предмета,
методики його
викладання, знання
педагогіки і
психології



особливостями
професійних знань є
їх комплексність,
натхненність

Професіоналізм педагога — це сукупність психофізіологічних, психічних та особистісних змін, які відбуваються в людині у процесі оволодіння знаннями та довготривалої діяльності, що забезпечують якісно новий, вищий рівень вирішення складних професійних завдань

Педагогічний професіоналізм — уміння вчителя мислити та діяти професійно



Педагогічні здібності — сукупність психічних особливостей вчителя, необхідних для успішного оволодіння педагогічною діяльністю, її ефективного здійснення.

**Педагогічні
здібності**

```
graph TD; A[Педагогічні здібності] --- B[Комунікативність]; A --- C[Перцептивність]; A --- D[Динамізм особистості]; A --- E[Емоційна стабільність]; A --- F[Оптимістичне прогнозування]; A --- G[Креативність];
```

Комунікативність

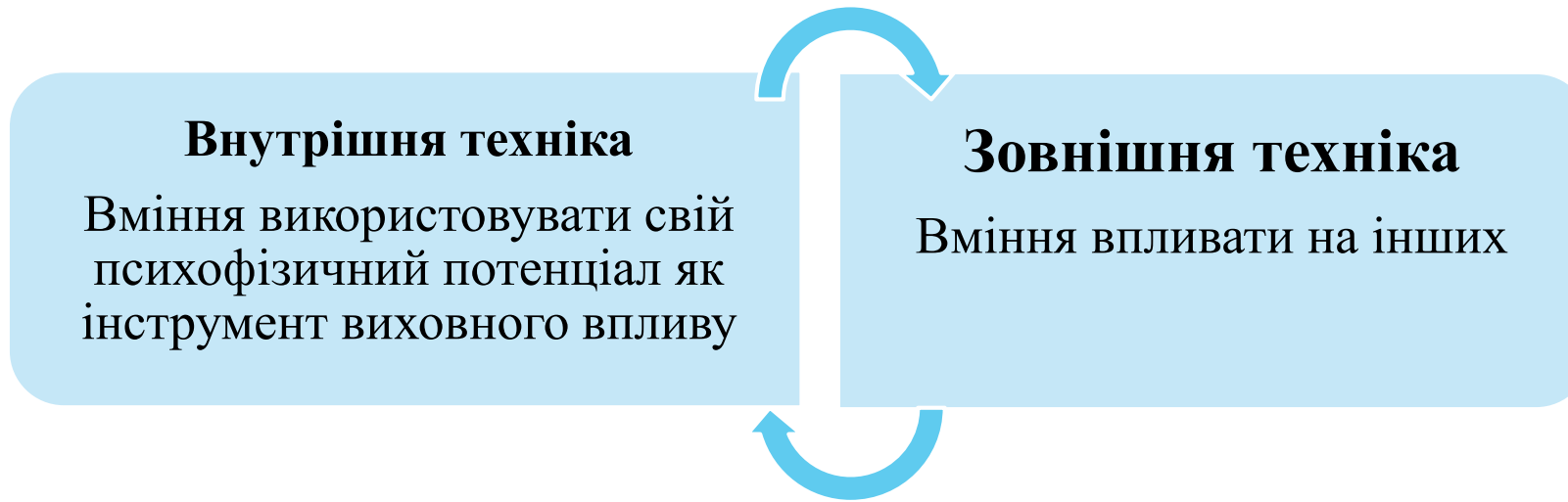
Перцептивність

**Динамізм
особистості**

**Емоційна
стабільність**

**Оптимістичне
прогнозування**

Креативність



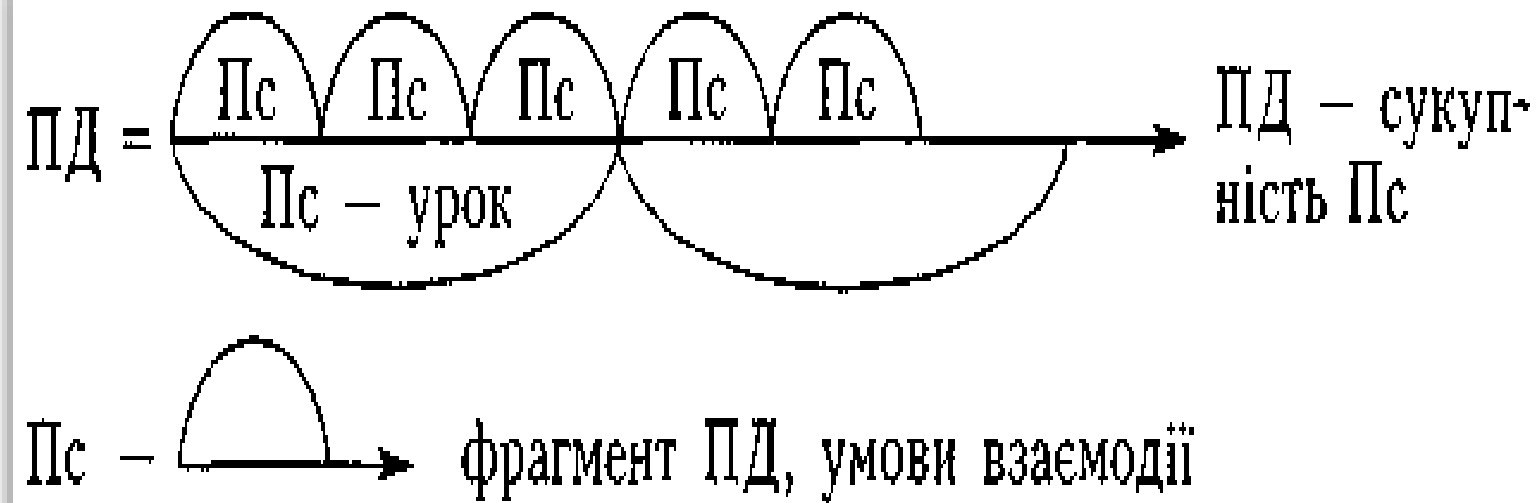
Педагогічна технологія - це комплекс знань, умінь і навичок, необхідних учителю для вирішення стратегічних, тактичних, а також процедурних завдань під час навчально-виховного процесу.



Педагогічна ситуація і педагогічна задача у роботі вчителя



Педагогічна ситуація — це фрагмент педагогічної діяльності, що містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями вихованості учнів і колективу



Педагогічні задачі

Стратегічні

як виховати у школярів
почуття відповідальності,
організованість

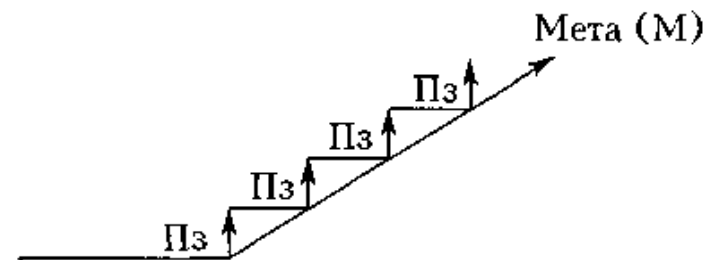
Тактичні

розробка засобів обліку та
контролю знань, активізація
пізнавальної діяльності на
уроках

Ситуативні

як відреагувати на те, що
хтось запізнився, не вивчив,
є не уважним на уроках тощо

Ситуація стає задачею в умовах
цілеспрямованості педагогічної
діяльності
(ситуація + мета = задача)



$Пз = М$ за певних умов

$Пз = Пс + М$

$Пз$ — бажаний рівень

$Пз$ — досягнутий рівень

Педагогічна задача — це виявлення в навчально-виховному процесі суперечності, які враховує вчитель, стимулюючи розвиток особистості, це педагогічна мета, поставлена за певних умов

Алгоритм розв'язання педагогічної ситуації

I етап
аналіз
ситуації



відбувається усвідомлення мотивів вчинків, специфіки умов, особливостей взаємин

II етап
усвідомлення
проблеми і
формулювання
задачі



Відсутність розуміння, що стоїть за діями учнів, призводить до помилок у розв'язанні задачі

III етап
розроблення
проекту рішення



конструює розвиток ситуації, припускаючи певні варіанти розгортання подій.

V етап
аналіз результату



педагог порівнює наслідки розв'язання задачі з поставленим завданням

IV етап
практична реалізація
запланованого рішення



взаємодія вчителя й учня, організації діяльності вихованців як нових ситуацій, створених учителем для формування їхніх ціннісних орієнтацій і поведінки

<i>Діяльність педагога-майстра</i>	<i>Діяльність педагога початківця</i>
Вбачає педагогічні задачі у цілісному педагогічному процесі й обирає рішення з орієнтацією на над завдання	Сприймає кожну задачу окремо, не пов'язуючи з іншими
Розв'язує переважно стратегічні задачі	Розв'язує переважно ситуативні задачі
Уміє викликати певні психічні стани (самовладання)	Відчуває страх, пригніченість
Уміє передавати ініціативу учням створювати умови для їхньої активної діяльності	У розв'язанні задач прагне виступати головною дійовою особою; переважає прямий вплив
Працює з усім колективом, однак не випускає з уваги жодного учня	Звертає увагу насамперед на тих учнів, які «випадають» із поля зору
Усуває причини	Спрямовує зусилля на саме явище, а не на причини
Дошукуючись причини, аналізує власну діяльність	Шукаючи причину, звинувачує інших, посиляється на обставини
Головні зусилля спрямовує на зміни в системі своєї роботи (постійний пошук самовдосконалення, самовиховання).	

«Майстром може стати кожний, якщо йому допоможуть і якщо він сам працюватиме»

«Кожен з вас, молодих педагогів, буде неодмінно майстром, якщо не покине нашої справи, а наскільки він оволодіває майстерністю, — залежить від власної наполегливості»

А. Макаренко

СИСТЕМА САМОВИХОВАННЯ

Номер етапу	Етапи самовиховання	Способи самовиховання
I	Самопізнання	самоспостереження самоаналіз самооцінювання самопрогнозування
II	Планування роботи над собою	самозобов'язання особисті плани роботи над собою девіз життя програма самовиховання
III	Реалізація програми	самопереконання самонавіювання самонаказ самосхвалення самозаохочення самоосуд
IV	Контроль	самоконтроль самозвіт самооцінка